

Kanava-neuvonnan ohjeet

Neuvonnan tavoitteena on, että kaikki tilat pääsisivät kaikissa osa-alueissa hyvälle tasolle. Kanava-neuvonnassa asetetut tavoitteet perustuvat elinkeinon laatimiin munintakanojen hyvinvoinnin kansallisiin tavoitteisiin.

Ohjeeseen kursivilla merkityt kohdat ovat lainsäädännön vaatimuksia. Jos lainsäädännön vaatimukset eivät täyty, käytetään aina arvostelua puutteellinen.

Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota, että kaikki kriteerit täyttyvät tiettyyn arvioon. Jos eri kriteereiden välillä on merkintä ”TAI” riittää, että vain yksi kriteereistä täyttyy tähän arvioon.

Kanojen terveys ja hyvinvointi

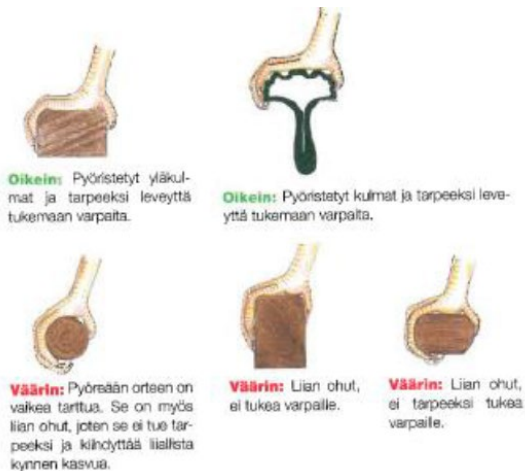
Kanojen terveyden ja hyvinvoinnin osalta lomake täytetään parvikohtaisesti.

1. Kanalarakenteet

Kanalan rakenteiden tulee olla sellaisia, että kanojen vahingoittumisen vaara on mahdollisimman pieni. Jos käynnillä havaitaan rakenteisiin kiinnijääneitä kanoja, on arvio puutteellinen.

Pesän on oltava rauhallinen, helppopääsyinen ja puhdas paikka. Pesäalaa on oltava riittävästi, että suurin osa kanoista mahtuu samaan aikaan pesiin.

Suosittelujen mukaiset orret ovat irti tasosta. Orret ovat muodoltaan yläpuolelta tasaisia ja kulmat pyöristettyjä. Täysin pyöreästä orresta kana ei saa tarpeeksi tukea.

Lähde: Kanahavainnot (Kipsignalen)

2. Kanalan valaistus

Käytettäessä valaistukseen lamppuja tulee munivilla kanoilla olla vuorokauden aikana riittävän pitkä yhtä jaksoinen pimeä aika. Valaistuksen tulee olla riittävä, että eläimet voidaan tarkastaa ja hoitaa asianmukaisesti.

Kanalalaitteiston tulee olla tasaisesti valaistu. Tähän tulee kiinnittää huomiota erityisesti virikehäkkikanaloissa, että alimman kerroksen häkkeihin tulee myös riittävästi valoa.

3. Ilmanlaatu

Ensisijaisesti kanalan ilmanlaatua mitataan mittareilla (ammoniakki ja hiilidioksidi). Tiloilta löytyy usein käsikäyttöinen ammoniakkimittari, jota voidaan tarvittaessa hyödyntää. Kirjaa mittaustulokset ja ulkolämpötila perustelut-laatikkoon.

Jos mittareita ei ole käytettävissä, voidaan ilmanlaatua arvioida vain aistinvaraisesti.

Haitallisten kaasujen pitoisuus kanalan ilmassa ei saa olla haitallisen korkea.

Eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteessä siipikarjan olosuhteiden parantaminen sitoumusehtona on, että Kanalan ilman viikkokohtainen ammoniakkipitoisuusarvo tulee avokanalassa olla alle 18 ppm ja kanalan ilman ammoniakkipitoisuus on kirjattava. Toimenpidettä ei voida valita virikehäkkikanaloissa. (EHK-ehdot 2024)

Ammoniakin määrään vaikuttavat ilmanvaihdon toiminta, lannan ajotiheys, pehkun määrä ja kylmänä vuodenaikana lämmityksen riittävyys. Lantahihnat ajetaan kanaloissa yleisimmin kolme kertaa viikossa.

Lisätietoa: artikkeli kanalan ammoniakista

4. Pehku ja kylpemismateriaali

Lattiakanalat

Kanojen käytettävissä on oltava pehkua nokkimista ja kuopimista varten. Pehku on pidettävä sopivan kuivana.

Lattiakanaloiden pehku koostuu pääosin kuivuneesta lannasta. Jos pehkua on paksu kerros, vapautuu sitä enemmän ammoniakkaa kanalan ilmaan. Pehkun tulee olla irtonaista, eikä se saa tarttua voimakkaasti saappaisiin. Kostuneesta pehkusta vapautuu enemmän ammoniakkaa kuin kuivasta.

Liian runsas pehkun määrä heikentää ilmanlaatua. Jos pehkua on liikaa, on arvio puutteellinen. Jos pehku on kostunut vain paikallisesti esim. poistoilmahormien kohdalta, on arvio vähimmäistaso.

Virikehäkkikanalat

Kanojen käytettävissä on oltava pehkua nokkimista ja kuopimista varten. Tätä varten jokaisessa häkissä tulee olla varusteena kylpyalusta.

5. Kanojen ulkoilalueet

Siipikarjan ulkonapitokieltoa on noudatettava.

Kanojen ulkoilalueella on suositeltavaa olla kanoille suojaa tarjoavaa kasvillisuutta (puut/pensaat) tai rakennelmia. Suojien avulla kanat uskaltavat todennäköisemmin lähteä kauemmas kanalasta. Kanalan seinustojen läheisyydessä kasvillisuus tulee kuitenkin pitää lyhyenä haittaeläinten torjunnan takia.

Kanoille ei saa tarjota laiturille rehua eikä juomavettä, sillä ne houkuttelevat luonnonlintuja. Laitumelle ei saa syntyä lätäköitä, joista kanat käyvät juomassa. Sateen aikana ja heti sen jälkeen suositellaan välttämään kanojen ulkoiluttamista, kunnes laidun kuivuu.

6. Virikkeet

Lainsäädäntö ei edellytä kanoilla käytettävän virikkeitä. Lattiakanalassa virikkeenä toimii pehku, jos se on kuivaa ja sitä on tarpeeksi. Muita kanoille mieleisiä virikkeitä ovat mm. nokkimiskivet, kokonaiset jyvät, karkearehu ja erillisessä astiassa tarjolla oleva kanakalkki.

Virikkeitä, joita kanat eivät voi muokata (esineet, kuten pallot, putket), suositellaan vaihdettavan säännöllisesti, jotta ne toimisivat todellisena virikkeenä.

Eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteessä siipikarjan olosuhteiden parantaminen sitoumusehtona on, että kaikkien lintujen käytössä tulee olla virikkeitä, tasoja, ramppeja tai orsia. EHK-ehdot voi siis täyttää käyttämättä virikkeitä. (EHK-ehdot 2024)

8. Kanojen yleiskunto ja käyttäytyminen

Kanojen höyhenpeitettä arvioidaan kiertämällä kanalassa. Kanoja voidaan ottaa kiinni niiden tarkempaa havainnoimista ja tuottajan kanssa keskustelua varten.

Lisätietoa: artikkeli höyhenten nokkimisesta ja kannibalismista

10. Loisseuranta

Kanapunkkiseuranta tulee tehdä jokaisessa kanalassa. Kanapunkit ovat yleisiä ja niitä esiintyy lähes jokaisessa kanalassa. Jos kanapunkkeja on runsaasti, tulee ryhtyä toimenpiteisiin. Runsas kanapunkkien esiintyminen voidaan havaita veripilkkuina kanamunien kuorella tai iho-oireina ihmisillä. Kanapunkkien määrän arviointiin voidaan käyttää myös kanapunkkiansoja.

Kanapunkkien määrää voi arvioida kanalassa pyyhkäisemällä pölyä kämmenelle kanalan rakenteista (esim. varvaspellin alta tai orsien läheisyydestä). Kanapunkit näkyvät kämmenellä pieninä mustina pisteinä ja kämmenelle voi tulla pieni veritahra, jos punkkeja hierotaan rikki.

Kanapunkkien määrän vähäisenä pitämiseen voidaan käyttää rehun tai juomaveden mukana annettavaa ravintolisää. Kanapunkkien hoitoon löytyy markkinoilta yksi juomaveden kautta annettava eläinlääkevalmiste ja eläinlääkärin kautta saa myös kanalassa sisällä käytettävää sumutettavaa hyönteismyrkkyä. Tämän käyttö on tosin hyvin työlästä lattiakanaloissa.

Suolinkaisnäytteet tulee lattiatuotannossa ottaa Ruokaviraston suolinkaisseurantaohjelman mukaan tai pakkaamon oman ohjeistuksen mukaan. Virikehäkkituotannossa ei edellytetä suolinkaisnäytteiden ottamista. Näytteet otetaan 1. ja 3. salmonellanäytteenoton yhteydessä. Positiivisesta tuloksesta tulee olla yhteydessä omaan eläinlääkäriin.

11. Lääkekirjanpito ja rokotukset tuotantokauden aikana

Lääkekirjanpidon tarkastaminen kuuluu lääkkeitä luovuttavalle eläinlääkärille, mutta neuvonnassa voidaan antaa neuvoja kirjanpidon kehittämiseen.

12. Rokotusohjelman noudattaminen

Ruokaviraston laatimia rokotussuosituksia tulee noudattaa. Voimassa olevat siipikarjan rokotussuositukset löytyvät Ruokaviraston sivuilta.

13. Lintujen tarkkailu ja kuolleisuuden seuranta

Kanojen hyvinvointi on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Vastakuoriutuneet, sairaat, vahingoittuneet tai poikkeavasti käyttäytyvät linnut on kuitenkin tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä.

Kuolleisuuteen reagoinnin arvioinnissa keskustellaan tuottajan kanssa, mikä on poikkeavan korkeaa kuolleisuutta ja mihin tahoihin ollaan silloin yhteydessä. Lisäksi katsotaan läpi tilan kuolleisuuden seuranta. Jos siellä havaitaan poikkeavan korkeita kuolleisuuksia, niiden syistä ja asiaan reagoinnista keskustellaan tuottajan kanssa.

14. Karsinta tuotantokauden aikana

Sairaalle tai loukkaantuneelle kanalle on annettava asianmukaista hoitoa tai se on lopetettava.

Sairaiden kanojen karsinta on tärkeä osa tautien ennaltaehkäisyä, sillä sairaat kanat ehtivät levittämään ympäristöön paljon taudinaiheuttajia.

Kanojen hoitoon osallistuvien henkilöiden tulee hallita oikeaoppinen lopetustapa. Jos karsintaa ei tehdä tilalla ollenkaan, on todennäköistä, ettei karsittavia lintuja tunnisteta parvesta. Kanalaa kierrettäessä havainnoidaan tuottajan kanssa lintuja ja keskustellaan mahdollisista karsittavista yksilöistä.

Jos käynnillä opetetaan tuottajalle/kanojen hoitajalle oikea tapa tehdä niskamurto, annetaan arvioksi vähimmäistaso. Perusteluihin kirjataan, että lopetustapa opetettu käynnin yhteydessä.

Hätälopetuksessa sallittuja lopetustapoja ovat niskamurto ja tainnutetun linnun kaulan katkaisu.

Kanan tainnutus voidaan tehdä esim. päähän kohdistetulla iskulla.

Jos niskamurto tehdään käsin, se tulee tehdä vetämällä. Niskamurto voidaan tehdä myös mekaanisesti apuvälineen avulla (harjanvarsi, saapas). Oikein tehdyssä niskamurrossa niska murtuu aivan kallon juuresta ja murtumakohtaan syntyy selkeä rako.

Pyörittäminen ei ole hyväksytty tapa tehdä niskamurto, sillä siinä jää pois niskaan kohdistuva venytys. (Ruokaviraston tulkinta)

Lisätietoa kanojen lopettamisesta:

- [Hyvä toimintatapa siipikarjan lopetuksessa – mekaanisen menetelmät \(EHK\)](#)
- Linkki artikkeliin kanojen karsinnasta

16. Rehun- ja vedenkulutuksen seuranta

Rehunkulutuksen seuranta edellyttää rehuvaakaa. Jos rehun kulutuksen seuranta perustuu muuhun kuin vaakaan, on arvio korkeintaan vähimmäistaso.

17. Tuotannon seuranta: munittamo

Tuotannon seurantaan ei ole käytössä valmiita raportteja. Isojen munapakkaamojen sopimustuottajat saavat pakkaamolta raportin, josta pystyy seuraamaan ainakin munanpainon kehittymistä ja kuoren laatua. Näiden raporttien säännöllinen seuraaminen riittää munanpainon seurantaan, mutta seurantaa voidaan tehdä myös itse.

Kanojen painonseurantaa voidaan tehdä automaattivaa´alla tai käsin punnitsemalla. Erinomaiseen arvioon riittää, että punnituksia tehdään munituskauden alku noin viikolla 40 asti.

18. Tuotannon seuranta: kasvattamo

Kasvatuskanaloissa suositellaan nuorikkojen punnitsemista 4–16 viikon iässä viikoittain uuden jalosteen tai uuden kasvattajan kyseessä ollen. Muuten punnituksia suositellaan jalostajan suositusten mukaisesti. Punnitsemiseen voidaan käyttää automaattivaakaa tai käsikäyttöistä vaakaa.

19. Tuotannon seuranta: vanhempais- ja isovanhempaispolvi

Ruokaviraston ohjeen mukaan terveydenseurantanäytteet otetaan kaikista isovanhempaispolven kasvattamoiden ja munittamoiden parvista. Vanhempaispolven kasvattamoiden parvista tutkitaan vähintään 50 % parvista ja otetaan ohjelman mukaiset näytteet, ja seuranta voi jatkua

mahdollisuuksien mukaan munittamoissa. Näytteet otetaan alla olevan taulukon mukaisesti (lähde: Ruokavirasto)

Munintakanat ja broilerit

Ikä (vk)	AE	Sinisiipi (CAV)	Gumboro (IBD)	IBV	ILT	APV	<i>Mycoplasma gallisepticum</i> ja <i>M. synoviae</i>
14 - 18	+	+	+				
20 - 26	+	+	+				
30 - 40				+	+	+	+

20. Eläinten terveydenhuoltosuunnitelma

Tilalla on tehty eläinten terveydenhuoltosuunnitelma

Kanalan tautisuojaus

Kanalan tautisuojauksen osalta lomake täytetään koskien koko tilaa. Jos tilan toimintatavat eroavat esimerkiksi hallien välillä, arviointi täytetään heikomman toimintatavan perusteella. Perustelutlaatikkoon on hyvä kirjata ylös tärkeimmät havainnot ja puutteet.

Toimiva tautisuojaus on hyvin tärkeä osa siipikarjatilán toimintaa ja riskienhallintaa. Tautisuojauksessa havaitut puutteet on tärkeää nostaa esiin ja ohjata tuottaja korjaamaan niitä.

1. Tautisulku

Jos halleihin kuljetaan ulkokautta, tulee käsienpesumahdollisuus olla jokaisessa hallissa. Jos tautisulku on muuten asianmukainen, voi arvio olla korkeintaan vähimmäistaso.

Käsienpesua ei voi korvata hanskojen käytöllä.

2. Vierailijat

Kanalan kaikki ovet tulee olla lukittuina siten, että kanalaan ei pääse sisälle ilman avaimia/koodia. Jos esimerkiksi lantapäädyn ovea pidetään lukitsemattomana, on arvio puutteellinen.

3. Tulo- ja poistoilma-aukkojen suojaus

Kaikki tuloilma-aukot tulee olla suojattuna riittävän tiheäsilmäisellä verkolla. Jos osasta tuloilma-aukosta puuttuu verkko, on arvio puutteellinen.

4. Rehuhygieniä

Rehustamon siisti yleisilme tarkoittaa, ettei rehustamossa ole viljaa/rehua lattioilla eikä siellä varastoida ylimääräistä tavaraa. Jos tilalla ei ole käytössä omaa rehustamoa (käytössä täysrehu tai rahtisekoittaja), ei rehustamon siisteyttä arvioida.

Tiloilla, joilla käytössä täysrehu ja asianmukaiset siilot sen varastointiin, arvio on erinomainen.

Jos ostoviljaa käytetään, mutta sen alkuperää ei tunneta, arvio voi olla korkeintaan hyvä.

5. Juomaveden laatu

Erinomaiseen arvioon nippalinjasta tulee olla otettuna vesinäyte tämän tai edellisen parven aikana. vähintään joka toisesta parvesta.

Luomutiloilta ei edellytetä juomalinjojen desinfiointia hyvään arvioon. Desinfiointi on kuitenkin myös luomutiloilla suositeltavaa ja siihen löytyy joitakin hyväksytyjä aineita.

Jos omaa kaivovettä käytetään kananmunien pesemiseen, tulee siitä tutkituttaa vesinäyte vähintään kolmen vuoden välein (MMM 1368/2011).

6. Raatojen hävittäminen

Kuolleet kanat on poistettava pitopaikasta päivittäin. Jos kanalassa on yli päivän vanhoja raatoja (kuivuneita/mädäntyneitä), joita ei ole kerätty, on arvio puutteellinen.

Raatokonttia käytettäessä tulee raadot viedä sinne päivittäin. Jos raatoja ei viedä päivittäin, tulee välivarastointiin käytettävän ratkaisun olla haittaeläimiltä suojattu.

Jos raadot hävitetään tilan polttolaitoksessa, tulee raatoja polttaa päivittäin myös kesäaikaan tai raadoille olla käytettävissä haittaeläimiltä suojattu välivarastointipaikka.

7. Haittaeläintorjunta

Jos käynnillä havaitaan merkkejä rotista tai hiiristä (jälkiä, ulosteita, haittaeläimiä), on arvio puutteellinen.

Hyvälle tasolle edellytetään kirjallista haittaeläintorjuntasuunnitelmaa (käytettävät aineet, syöttölaatikkojen sijainti jne.)

Jos tilalla on käytössä ulkopuolinen ammattimainen haittaeläintorjuja eikä merkkejä haittaeläimistä havaita, on arvio erinomainen.

8. Pihan siisteys

Hyvään arvioon tuotantorakennusten (kanalat, rehustamo, siilot, kuivuri jne.) ovat vapaita kasvustoista (ei rikkakasveja, pitkää heinikkoa tai kukkapenkkejä) ja tavaroista sekä päällystetyt (kuiva sora/asfaltti/lyhyt nurmikko) vähintään 2 m matkalta siten, että seinustoilla ei ole suojaa haittaeläimille. Maahan ei saa olla varissut rehua ja rehusilojen alla tulee olla betonilaatta, että pudonnut rehu pystytään siivoamaan pois.

Vähimmäistasolla siisteydessä voi olla yksittäisiä puutteita. Arviointi on puutteellinen, jos siisteydessä on paljon puutteita, tai rehua on maassa.

9. Munien noutokäytännöt

Munahuoneen desinfiointiin voidaan käyttää esimerkiksi Virkon 1–2 % liuoksena. Desinfointiainetta sumutetaan lattialle vain ohut kerros, ei siis kastella lattiaa. Jos lattialle on likaa, tulee se pestä ennen desinfiointia.

Jos tilalla ei ole erillistä munavarastoa, on arvio vähimmäistaso.

10. Munien suoramyynti

Suoramyynti ei saa mahdollistaa, että asiakkaat pääsevät kulkemaan munahuoneeseen tai kanalaan sisälle (lukitsemattomat ovet). Jos tämä on mahdollista, on arvio puutteellinen.

11. Erätaukopesu ja -desinfektio

Jos kanalassa tehdään erätauolla vain kuivapuhdistus ja desinfektio, on arvio puutteellinen. Kuivapuhdistus ei riitä puhdistamaan kanalaa pintoja, jolloin desinfiointiaine ei tehoa likaisilla pinnoilla.

Kanalassa tulee pestä sekä lattia että laitteisto. Jos pelkkä lattia pestään, on arvio puutteellinen.